

АКТ

лісопатологічного обстеження окремих насаджень національного природного парку «Голосіївський» на предмет призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

15.10.2024 року

м. Київ

На звернення національного природного парку «Голосіївський» (далі – НПП «Голосіївський», лист від 10.10.2024 № 594/2-08, згідно з п.п.3-6 Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 555 від 27 липня 1995 р., комісією в складі: начальника відділу моніторингу стану лісових насаджень Державного спеціалізованого лісозахисного підприємства «Київлісозахист» (далі - ДСЛП «Київлісозахист») Валерія ЧАВЧЕНКА, начальника відділу державної охорони природно-заповідного фонду Руслана КУЦЮКА, завідувача сектору з відтворення та використання природних екосистем Світлани КОРОЛЬОНОК, провідного інженера з природокористування В'ячеслава СЕРЕДЕНКА, начальника Голосіївського природоохоронного науково-дослідного відділення (далі - Голосіївське ПНДВ) Ярослава МІРВОДИ, начальника Лісниківського природоохоронного науково-дослідного відділення (далі - Лісниківське ПНДВ) Олександра КАЦАПА проведено лісопатологічне обстеження окремих лісових насаджень, що потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2025 рік.

Як об'єкт природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, національний природний парк «Голосіївський» створений відповідно до Указу Президента України від 27 серпня 2007 року, №794 «Про створення національного природного парку «Голосіївський», із змінами, внесеними Указом Президента України від 01.05.2014 №446 «Про зміну меж національного природного парку «Голосіївський».

Парк створений з метою збереження, відтворення і раціонального використання особливо цінних природних комплексів та об'єктів Київського Полісся, а також для поліпшення екологічного стану міста Києва.

Обстеження проводилось наземним рекогносцирувальним методом із використанням методики обстеження осередків стовбурових шкідників, оцінюванням стану деревостану та популяційних показників стовбурових комах («Методичні рекомендації щодо обстеження осередків стовбурових шкідників лісу», під керівництвом доктора с.г. наук, с.н.с. В.Л. Мешкової, схвалених Вченою Радою УкрНДІЛГА, протокол №7 від 31.03.2010р.). Критерії шкодочинності стовбурових комах розраховувались відповідно до «Методичних рекомендацій щодо обстеження осередків стовбурових шкідників лісу».

Обстежено наступні насадження, що мають такі таксаційні показники відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2023 року.

Голосіївське ПНДВ

Квартал 7, виділ 55, площа виділу 2.4 га, склад - 9Д31ДЧР+ГЗ, вік - 74 роки, повнота - 0.71, бонітет - 1, середня висота - 25 м, середній діаметр - 26 см, запас деревини - 340 м3/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 7, виділ 57, площа виділу 0.8 га, склад - 10ДЗ+КЛГ+ГЗ+БРС, вік - 87 років, повнота - 0.69, бонітет - 1, середня висота - 29 м, середній діаметр - 38 см, запас деревини - 409 м3/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 22, виділ 14, площа виділу 1.3 га, ярус 1: склад - 10СЗ, вік - 162 роки, повнота - 0.30, бонітет - 1, середня висота - 34 м, середній діаметр - 78 см, запас деревини - 239 м3/га, ярус 2: склад - 10ГЗ+КЛГ, вік - 82 років, повнота - 0.34, бонітет - ,

середня висота - 24 м, середній діаметр - 22 см, запас деревини - 125 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 22, виділ 15, площа виділу 2.3 га, склад - 8Д32ГЗ, вік - 73 роки, повнота - 0.75, бонітет - 1, середня висота - 26 м, середній діаметр - 30 см, запас деревини - 330 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 27, виділ 9, площа виділу 0.2 га, склад - 10СЗ+ДЗ, вік - 182 роки, повнота - 0.49, бонітет - 1, середня висота - 32 м, середній діаметр - 74 см, запас деревини - 374 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 27, виділ 8, площа виділу 0.6 га, склад - 4ДЗЗЯВ1ГЗ1БП1ЧШ, вік - 72 роки, повнота - 0.75, бонітет - 1А, середня висота - 28 м, середній діаметр - 34 см, запас деревини - 359 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 27, виділ 7, площа виділу 1.2 га, склад - 10БКЛ+ДЗ+БП+ГЗ, вік - 73 роки, повнота - 0.83, бонітет - 1Б, середня висота - 32 м, середній діаметр - 38 см, запас деревини - 531 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 27, виділ 6, площа виділу 5.3 га, ярус 1: склад - 10ДЗ+ГЗ, вік - 182 роки, повнота - 0.54, бонітет - 2, середня висота - 29 м, середній діаметр - 72 см, запас деревини - 294 м³/га, ярус 2: склад - 10ГЗ, вік - 82 роки, повнота - 0.32, середня висота - 20 м, середній діаметр - 22 см, запас деревини - 94 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 28, виділ 2, площа виділу 3.4 га, ярус 1: склад - 7Д32С31ГЗ, вік - 152 років, повнота - 0.41, бонітет - 1, середня висота - 30 м, середній діаметр - 64 см, запас деревини - 238 м³/га, ярус 2: склад - 10ГЗ, вік - 62 роки, повнота - 0.45, середня висота - 24 м, середній діаметр - 26 см, запас деревини - 177 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 28, виділ 6, площа виділу 0.5 га, склад - 10ДЗ+ГЗ, вік - 182 роки, повнота - 0.65, бонітет - 2, середня висота - 29 м, середній діаметр - 64 см, запас деревини - 364 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 28, виділ 1, площа виділу 9.8 га, ярус 1: склад - 10ДЗ+ГЗ, вік - 222 років, повнота - 0.40, бонітет - 2, середня висота - 29 м, середній діаметр - 64 см, запас деревини - 200 м³/га, ярус 2: склад - 10ГЗ, вік - 72 роки, повнота - 0.6, середня висота - 25 м, середній діаметр - 24 см, запас деревини - 256 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

В обстежених деревостанах дуба звичайного, виявлено погіршення лісопатологічної ситуації, яка пов'язана зі зниженням рівня загальної стійкості.

Однією з вагомих причин втрати показника стійкості є пошкодження дерев дуба стовбуровими шкідниками. Характерними стовбуровими шкідниками, що суттєво погіршують рівень загальної стійкості, а далі призводять до всихання як окремих дерев, так і їх груп в листяних насадженнях є наступними:

1. Златка дубова бронзова (*Chrysobothris affinis*)
2. Златка зелена вузькотіла (*Agrilus viridis*)
3. Заболонник дубовий (*Scolytus intricatus*)
4. Златка двоцяткова вузьтіла (*Agrilus biguttatus*)
5. Ксифідрія дубова (*Xyphodria longicollis*)

Златка дубова бронзова заселяє ослаблені та звалені дерева дуба, але також заселяє бук, граб, в'яз, березу, грушу. Личинки точать під корою плескуваті звивисті ходи, заглиблюються у деревину на 1-2 см.

Златка зелена вузькотіла заселяє ослаблені дерева бука, граба, клена, береста, вільхи, тополі на середній та верхній частині стовбура із перехідною та тонкою корою, на гілках. Частково пошкоджує також і дуб звичайний. Личинки проточують звивисті, дуже переплутані ходи, що мають вигляд клубка. Жуки додатково живляться в червні-липні прогризаючи в листках дірки.

Заболонник дубовий. Пошкоджує крім дуба граб, березу, в'яз, тополь. Маточний хід поперечний, короткий, личинкові ходи поздовжні спочатку, потім відхиляються в боки. При додатковому живленні молоді жуки вигризають у корі та у верхньому шарі деревини на гілочках біля бруньок канали та невеликі площинки.

Златка двоцяткова вузькотіла. Надзвичайно небезпечний шкідник дуба заселяє різновікові та старшого віку ослаблені дерева, поселяється під товстою корою. В нижній частині стовбура личинки вигризають плескуваті ходи, завжди поперечні, чим і спричиняється неминучість всихання дерева. При додатковому живленні дорослої стадії частково обгризається листя.

Ксифідрія дубова. Заселяє ослаблені дерева дуба, клена гостролистого, клена-явора, берези, груші. Личинки її вгризаються у деревину відмираючих стовбурів, роблячи в ній ходи.

Обстежені насадження сосни звичайної, що зростають на території Голосіївського ПНДВ мають перестійний вік – 152-182 роки.

У зв'язку з високим віковим показником деякі дерева перебувають у хронічно ослабленому стані. Рівень ослаблення у конкретних дерев перестійного віку і пов'язаний з комплексним впливом кількох негативних чинників, та, як правило, призводить до зниження тиску живиці, і саме тоді активізуються вторинні шкідники (златки, короїди, лубоїди) для здійснення спроб заселення ослаблених сосен та розширення своєї кормової бази.

Великий сосновий лубоїд (*Tomicus piniperda*) пошкоджує різновікові насадження, заселяє нижні частини стовбурів під товстою корою. Молоді жуки додатково живляться в кронах здорових дерев, призводячи до обламування пагонів («стрижка крони»).

Малий сосновий лубоїд (*Tomicus minor*). Заселення відбувається на ослаблених живих деревах в районі тонкої кори (верхня частина стовбура та гілки крони). Маточні ходи поперечні, дугоподібні, добре викарбувані на заболоні. Молоді жуки також додатково живляться в кронах, виїдаючи серцевину пагонів.

Короїд шести зубчастий (*Ips sexdentatus*). Заселяє частини стовбура із товстою корою, частіше крупно мірних сосен. Маточні ходи поздовжні, складні, довжиною близько 40 см.

Синя соснова златка (*Phaenops cyanea*). Належить до дуже небезпечних шкідників сосни звичайної. Заселення відбувається в районі перехідної кори. Личинки прогризають під корою звивисті ходи, які спочатку ледь зачіпають заболонь. Наступної весни продовжують житись у верхньому шарі деревини.

У деревостані бука лісового виявлені сухостійні дерева, відмирання яких спричинило заселення наступними вторинними шкідниками, такими як короїд буковий (*Ernoporus fagi* Fabr.), зелена вузькотіла златка, - у верхній частині стовбурів та гілках крони і багатогідним деревинником (*Trypodendron domesticum* L.), заселення яким відбувається в окоренковій частині стовбура.

Дерева граба звичайного пошкоджувались грабовим заболонником (*Scolytus carpini* Ratz.) та дубовою бронзовою златкою, що призвело до їх всихання.

Поодинокі відмирання дерев груші звичайної відбуваються після її пошкодження зморшкуватим заболонником (*Scolytus rugulosus* Katz.).

Лісниківське ПНДВ

Квартал 10, виділ 28, площа виділу 0.5 га, склад - 10СЗ, вік - 93 роки, повнота - 0.71, бонітет - 1, середня висота - 26 м, середній діаметр - 34 см, запас деревини - 424 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 10, виділ 12, площа виділу 4 га, склад - 10СЗ, вік - 98 років, повнота - 0.68, бонітет - 1, середня висота - 28 м, середній діаметр - 38 см, запас деревини - 450 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 10, виділ 5, площа виділу 0.8 га, склад - 10СЗ+ДЗ, вік - 93 роки, повнота - 0.61, бонітет - 1, середня висота - 27 м, середній діаметр - 34 см, запас деревини - 391 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 18, виділ 10, площа виділу 15.3 га, склад - 8СЗ(73)2СЗ(92)+БП, вік - 73 роки, повнота - 0.78, бонітет - 1, середня висота - 26 м, середній діаметр - 34 см, запас деревини - 468 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 18, виділ 14, площа виділу 0.8 га, склад - 10СЗ, вік - 68 років, повнота - 0.74, бонітет - 1, середня висота - 26 м, середній діаметр - 36 см, запас деревини - 428 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Квартал 6, виділ 3, площа виділу 7.5 га, склад - 9СЗ1ДЗ, вік - 98 років, повнота - 0.70, бонітет - 1, середня висота - 28 м, середній діаметр - 38 см, запас деревини - 442 м³/га, категорія лісів - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.

Лісопатологічне обстеження соснових насаджень, що зростають в межах Лісниківського ПНДВ візуально свідчить про недостатню стійкість обстежених деревостанів.

У кожному з них спостерігаються наявні сухостої різних термінів утворення і основною причиною виникнення дерев IV-VI категорій стану є заселення сосен стовбуровими шкідниками, зокрема малим та великим сосновими лубоїдами, шестизубчастим короїдом, синьою сосною златкою. Характерні ознаки пошкоджень, що вказують на відповідну видову приналежність цих шкідників, наведені вище при обстеженні Голосіївського ПНДВ.

Враховуючи рішення науково-технічної ради НПП «Голосіївський» № 3 від 16.10.2024 року, з метою оздоровлення та запобігання зараженню або пошкодженню суміжних насаджень, призначені ВСП провести відповідно до пунктів 2-7,9,12-14,16,17,19-23,26 чинних Санітарних правил в лісах України.

За результатами виконаного обстеження, з метою поліпшення санітарно стану насаджень НПП «Голосіївський», покращення лісопатологічної ситуації та попередження поширення шкідників та хвороб, комісія призначає вибіркові санітарні рубки (ВСП) на перелічених нижче ділянках лісу загальною площею **56,7** га, а саме:

Голосіївське ПНДВ

у кв. 7 вид. 55 на всій площі виділу 2.4 га, інтенсивність - 5 м³/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою

вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 7 вид. 57 на всій площі виділу 0.8 га, інтенсивність - 10 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 22 вид. 14 на всій площі виділу 1.3 га, інтенсивність - 5 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 22 вид. 15 на всій площі виділу 2.3 га, інтенсивність - 5 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 27 вид. 9 на всій площі виділу 0.2 га, інтенсивність - 180 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 27 вид. 8 на всій площі виділу 0.6 га, інтенсивність - 80 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 27 вид. 7 на всій площі виділу 1.2 га, інтенсивність - 10 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: короїдом буковим, зеленою вузькотілою златкою, багатоїдним деревинником,

у кв. 27 вид. 6 на всій площі виділу 5.3 га, інтенсивність - 5 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 28 вид. 2 на всій площі виділу 3.4 га, інтенсивність - 10 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 28 вид. 6 на всій площі виділу 0.5 га, інтенсивність - 130 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією,

у кв. 28 вид. 1 на всій площі виділу 9.8 га, інтенсивність - 5 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: дубовою бронзовою златкою, зеленою вузькотілою златкою, дубовим заболонником, двоцятковою вузьтілою златкою, дубовою ксифідрією.

Загальна площа призначених ВСП 27.8 га.

Лісниківське ПНДВ

у кв. 10 вид. 28 на всій площі виділу 0.5 га, інтенсивність - 95 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 10 вид. 12 на всій площі виділу 4 га, інтенсивність - 35 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 10 вид. 5 на всій площі виділу 0.8 га, інтенсивність - 40 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 18 вид. 10 на всій площі виділу 15.3 га, інтенсивність - 5 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 18 вид. 14 на всій площі виділу 0.8 га, інтенсивність - 30 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом,

у кв. 6 вид. 3 на всій площі виділу 7.5 га, інтенсивність - 10 м3/га. Причина – пошкодження стовбуровими шкідниками: великим та малим сосновими лубоїдами, синьою сосною златкою, шести зубчастим короїдом.

Загальна площа призначених ВСП 28.9 га.

При проведенні призначених ВСП необхідно врахувати особливості сезонного розвитку популяцій видів стовбурових шкідників стосовно їхніх термінів максимальної шкодочинності. За станом суміжних насаджень вести посилений нагляд.

Нових осередків первинних шкідників, а також занесених до Червоної книги України рослин і тварин, при обстеженні не виявлено.

Загальна обстежена площа насаджень НПП «Голосіївський» - 56,7 га.

Начальник відділу моніторингу стану лісових насаджень ДСЛП «Київлісозахист»

Валерій ЧАВЧЕНКО

Начальник відділу державної охорони природно-заповідного фонду

Руслан КУЦЮК

Завідувач сектору з відтворення та використання природних екосистем

Світлана КОРОЛЬОНОК

Провідний інженер з природокористування

В'ячеслав СЕРЕДЕНКО

Начальник Голосіївського природоохоронного науково-дослідного відділення

Ярослав МІРВОДА

Начальник Лісниківського природоохоронного науково-дослідного відділення

Олександр КАЦАП